

«Poesien er passé, – den er for følsom . . .»

Norske rocketeksters jerngrep om virkeligheten, opplevd og formidlet av Niels Fr. Dahl.

«Fem år som skakade värden» kaller den svenske musikkvissa Schlager tida 1976-1981 - og tenker selvfølgelig på «the new wave» i rock'n roll.

Norsk rock eksploderte, som de fleste fikk merke, også på slutten av 70-tallet. Det helt nye denne gangen var at musikk og tekst skulle være hjemme-sneket. Tida da man planke-spilte hit-låtene og ble bleike kopier til begrenset glede i det traurige norske rocke-terrenget var over. Parolene var: Alle kan spille. Alle skal kunne få uttrykke seg på sin måte. Gjør tingene selv, tenk selv. I starten var det ikke formen som var viktig – om da ikke formløst er en form i seg selv. Det var mer opporr enn noter – mer skrik enn tekst. Seinere ble det tid til å hente musikalsk inspirasjon fra

form som er blitt karakterisert som språklos: rocken. Men denne gang skulle det være ekte - tekstene skulle fortelle hva som skjedde, hvordan man levde og hvordan man tenkte. Sammen med toner, stemmebruk, musikalske og dramatiske effekter skulle tekstene bidra til å skape ett uttrykk. Ett språk.

Når jeg har valgt å gå nærmere inn på tekst-produksjonen til tre norske band, så er ønsket om begrensing bare én grunn. Her finnes også klare litterære ambisjoner sammen med de representerer tre forskjellige former for tekster.

forskjellige former – samtidig som tekstene i mange tilfeller ble skjovet fram – ble viktige på en helt annen måte enn for. Også på det området ble det et mål å brette opp den tradisjonelle formen. En hel generasjon fant ingen plass i de dogmatiske skyt-tergravene som tegnet snorrette streker over 70-tallet. De savnet et språk, og de fant en uttrykks-

Helge Gaarder, vokalist i «Kjøtt», er en av dem som virkelig ønsker å eksperimentere. Mange av tekstene hans blir improvisert fram i plate-studio med utgangspunkt bare i enkelte ferdige linjer.

Morten Jørgensen, vokalist i «Lumbago», legger sterk vekt på det formelle. Han henter mange

virkemidler fra moderne og tradisjonell lyrikk.

I «The Aller Værste!» bidrar så godt som alle med tekster. Formmessig mest konvensjonell av disse tre, men med en evne til å skape overraskende bilder og realistisk virkelighetskildring.

Går man inn på innholdet, så finner man flere fellestrekk. Kanskje særlig skildringen av et fremmedgjort storbysamfunn. Daglige omgivelser som egentlig er så fremmede at de blir absurde om man våger å studere dem. I en elektronisk tid der bilder og lyd støter og støter mot oss i stadig større fart, kan rocken benytte de samme virke-midlene for å slå tilbake. Elekt-ronisk musikk og biter av absurd virkelighet får stor beskrivende effekt: «Du våkner en dag i et flombelyst rom/du tenker i sakte kino./En stemme kommer telex – du tror/du veit – trygt inn mot sentrum/– du lever som et ludospill. Todimen-sjonal . . .» (Fra «Beat Allegro 160» av Helge Gaarder.)

Følelsen av uvirkelighet og utilstrekkelighet er ikke mindre tydelig hos de andre, selv om den gis andre uttrykk: «... Ute var det bare stillhet/og en

hånlig sommer/Natta var het/og byen er så stor, så stor/du kan leite til du sovner/etter det du ser/i drommene, bror . . .» (Fra «Natt» av Morten Jørgensen.)

Eller «The Aller Værste!» i sin mer private «Hekt»: «Jeg fryser i hodet/vil hjem til meg selv/det vakke no gøy ute/like-vel . . ./Du knuste en rute/jeg knuste en til/nå knuser alle/de ruter de vil/Det vakke no sjan-ser/de sjanser vi tok/og mannen

Ekstra Ekstra Ekstra

med boka/var bare en mann med en bok//Men jeg skulle ønske jeg kunne høre deg le igjen.» («Hekt» av Sverre Knudsen.)

Den siste er en klar skildring av fremmedgjoring og medføl-gende apati – men den overras-kende sistelinjen forteller også om noe som er over – kanskje om en kjærlighet som forsvant. For som den virkelige kjærlig-heten alltid har vært et yndet tema i sangtekster – så er fraværet av kjærlighet vel så viktig i norsk nyrock. Det handler ikke om ensomme unge menn, men om forhold der det skulle vært kjærlighet: «Du får presanger, jeg elsker blikket ditt/hver gang du lyver sånn/Du får juveler, du elsker blikket som jeg/gir deg så ta min hånd/mens vi prøver å late som/ prøver å late som vi ikke vet/det er laget i Hong Kong . . .» (Fra «Hong Kong» av Lasse Myrvold for «The Aller Værste!».) Alt de gir hverandre er masseprodusert for billigsalg – ikke ekte.

Jakten på noe ekte – noe som varer – er en fellesnevner for hele det nye norske ung-domsopprøret. Kravet stilles ikke minst til mennesker: «... Pene jenter går med regnbuen i

hele tatt. Det truende og det håpløse gjennomsyrrer flere av tekstene: «Jeg venter på krigsrop en bråvakker dag/Jeg venter å våkne med hue i et krater/og kunne velge mellom gass eller bomber/og granater . . .» (Fra «Krigsrop» av Helge Gaarder og Jøran Rudi.) Litt av et valg!

Hånd i hånd med den konkrete krigstrusselen går tegnene på fullstendig opp-løsning. Der verdier brytes ned og apati og selvdestruksjon tar over. Morten Jørgensen setter sammen tilsynelatende uav-hengige bilder og får tegnet et portrett av en tid: «Tom har kjøpt seg bil og kjører Trond-

heimsveien opp og ned/Mariann er sjuk, men ikke mange merker no' til det/Pelle satser hardt for å få knekt den siste flaska/Ann tar med seg Erik hjem men ikke

blikket/Pene jenter er forsiktig med å drikke/Pene jenter er så pene når det regner/Pene jenter kalkulerer og beregner.» (Fra «Pene Jenter» av Morten Jørgensen.)

Store grupper av ungdom i dag ser den totale utslettelset og katastrofen i hvitøyet. Trusselen om en kjernefysisk krig er så nær og tett at fler og fler ikke gir uttrykk for framtidso ønsker i det

av seg maska/Enda et atom-våpen er prøvesprengt et sted/og tanta mi rapper i super-markedet.»

Følelsen av uvirkelighet bindes sammen med forfall og innholdsløst liv og gir en beklommende følelse av at dommedag nærmer seg: «... sva-lene flyr lavt/sommerkvelden er klam/og sirenene langt borte/når aldri fram/for menneskene

rundt her de dør ikke/de dør ikke, de bare forsvinner . . .» (Fra «Oppvekst» av Harald Øhm for «The Aller Værste!».)

Et forsøk på å gi et bilde av poesien i norsk rock i en kort artikkel kan ikke bli så grundig som den fortjener. Men jeg finner her talerør for en gene-rasjon som vil inn til beinet av virkeligheten, skrelle vekk storby-makeupen – vise juggedet fram på vrangen for det hives. Veien er gått fra den bundne tekstformen via moderne lyrikk til en enda løsere form. Fordi musikken sørger for den rytmikken og flyten man kan

Boksipside 6/82

Stavanger, går arbeidsløse i Tromsø og hånd i hånd i Trond-heim og Bergen. Et språk som fanger en tid ingen som ikke står midt oppe i, kan forstå fullt og helt. Men det er lov for andre å høre på norsk rock og norsk ungdom . . . om det så bare var for å lære.

«Du går fra dør til dør og leter etter ting du kan huske/for./Jeg har sett det i TV. Jeg har lest det i VG. Du blir gal – du stanger hue mot en/mur – du blir gal!/Nei, det er ikke lett, men valget er fritt/hva vil du gjøre med livet ditt?» (Fra «Beat Allegro 160» av Helge Gaarder.)

Morten Jørgensen: – Det er ikke noe annet enn en konvensjon at engelsk låter bedre. Jeg trur heller at man tvinges til å skape en annen type musikk for å synge på norsk. ■

Helge Gaarder: – Vi lager ikke tekster med musikk til, vi lager først og fremst musikk. Og en rocketekst er best når den er musikk . . . ■

Morten Jørgensen: – I starten skreiv jeg tekster sammen med lyrikeren Dag Larsen, og det var enormt lære-rikt. Jeg måtte bare glemme alt det gamle . . . angripe språket på en ny måte. ■

Helge Gaarder: – Hvis folk absolutt vil høre på tekstene, så skal de få noe skik-kelig. ■

Niels Fr. Dahl (1957), frilans journalist, Oslo.

Foto: Knut Østland

Illustrasjon: Art Aid

